

Vergaderjaar 2008–2009

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 763

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 december 2008

Overeenkomstig de bestaande afspraken heb ik de eer u hierbij tien fiches aan te bieden die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC):

1. Mededeling inzake Strategic Energy Review 2 (Kamerstuk 22 112, nr. 754);
2. Richtlijn inzake Energielabelling (Kamerstuk 22 112, nr. 755);
3. Mededeling Wind op Zee (Kamerstuk 22 112, nr. 756);
4. Richtlijn inzake olievoorraden (Kamerstuk 22 112, nr. 757);
5. Richtlijn inzake labelling banden (Kamerstuk 22 112, nr. 758);
6. Beschikking inzake een netwerk voor waarschuwing en informatie kritieke infrastructuur (CIWIN) (Kamerstuk 22 112, nr. 759);
7. Mededeling inzake wereldwijde monitoring voor milieu en veiligheid (GMES) (Kamerstuk 22 112, nr. 760);
8. Mededeling inzake Europees optreden op het gebied van zeldzame ziekten (Kamerstuk 22 112, nr. 761);
9. Verordening inzake gemeenschappelijk Visserijbeleid (Kamerstuk 22 112, nr. 762);
10. Mededeling inzake Oostelijk Partnerschap.

De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
F. C. G. M. Timmermans

Fiche: Mededeling inzake Oostelijk Partnerschap

1. Algemene gegevens:

Voorstel: Mededeling Oostelijk Partnerschap

Datum Commissiedocument: 3 december 2008

Nr. Commissiedocument: COM(2008) 823/4 final

Pre-lex: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=nl&DosId=197721

Nr. impact-assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board: http://ec.europa.eu/governance/impact/cia_2008_en.htm

Behandelingstraject Raad: De mededeling is genoemd tijdens de Europese Raad van 11–12 december en zal besproken worden tijdens de RWG COEST op 18 december 2008. Er worden conclusies voorzien voor de Europese Raad van maart 2009.

Eerstverantwoordelijk ministerie: Ministerie van Buitenlandse Zaken

2. Essentie voorstel:

De mededeling bevat het voorstel om de relatie met de oostelijke nabuurschapslanden¹ te versterken door middel van de oprichting van een Oostelijk Partnerschap. Het Oostelijk Partnerschap heeft een tweeledig doel: versterking van de bilaterale betrekkingen en oprichting van een multilaterale structuur.

De versterking van de bilaterale betrekkingen zou moeten plaatsvinden door middel van:

- nieuwe contractuele betrekkingen binnen het kader van het huidige nabuurschapsbeleid in de vorm van associatieakkoorden
- diepere economische integratie door middel van diepe en veelomvattende vrijhandelsakkoorden die kunnen uitgroeien tot een nabuurschaps-economische gemeenschap
- versoepeling van personenverkeer en versterking van rechtsstaat en wetgeving
- versterkte samenwerking op het gebied van energievoorzieningszekerheid
- steun voor economische en sociale ontwikkelingen.

Ten behoeve van deze hervormingen zal een programma voor veelomvattende institutie-ontwikkeling worden opgezet.

De multilaterale structuur moet een forum gaan bieden voor informatie- en ervaringsuitwisseling van de oostelijke partners en ontwikkeling van gemeenschappelijke standpunten en activiteiten bevorderen. Multilaterale samenwerking kan plaatsvinden op vier beleidsterreinen: (1) democratie, goed bestuur en stabiliteit; (2) economische integratie en overname van EU-beleid; (3) energievoorzieningszekerheid (4) samenwerking op het gebied van cultuur, wetenschap en onderwijs. Enkele projecten, gefinancierd door IFI's, private sector en donoren, zullen het multilaterale forum versterken.

¹ Armenië, Azerbeidzjan, Wit-Rusland, Georgië, Moldavië en Oekraïne. Het niveau van samenwerking met Wit-Rusland zal afhangen van de ontwikkeling van de EU-Wit-Rusland relatie.

Het multilaterale forum wordt op vier niveau's georganiseerd: (1) iedere twee jaar een bijeenkomst van staatshoofden en regeringsleiders; (2) ieder voorjaar een bijeenkomst van ministers van buitenlandse zaken en marge van de RAZEB; (3) Twee maal per jaar een senior officials meeting

ten behoeve van de vier beleidsterreinen; (4) ondersteunende panels ten behoeve van de vier platforms.

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete weten regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

Zoals aangegeven stelt de Commissie voor om een Oostelijk Partnerschap op te richten. Gezien de artikelen 179 en 181 EG, die de basis vormen voor het Europees Nabuurschapsbeleid, en ook de competenties van de EG op terreinen als bijvoorbeeld handel, bestaat er een bevoegdheid om het bedoelde Partnerschap voor te stellen. De subsidiariteit en proportionaliteit van het voorgestelde Partnerschap wordt, voorzover mogelijk, positief beoordeeld. Het nabuurschapsbeleid is veelomvattend, zowel wat betreft geografische reikwijdte als diversiteit aan onderwerpen. Op het niveau van de lidstaten zou lang niet zoveel tot stand kunnen worden gebracht. Een Oostelijk Partnerschap vormt een goede aanvulling op de bestaande programma's met de buurlanden en geeft daarnaast een nieuwe impuls aan de bestaande bilaterale en multilaterale samenwerking. De financiële gevolgen zijn als volgt: de Europese Commissie vraagt om EUR 600 mln voor de periode 2010–2013, waarvan EUR 250 mln door middel vanerschikking binnen het ENPI budget. Het resterende bedrag (EUR 350 mln) zou moeten bestaan uit additioneel op te brengen middelen. Daarnaast komt er nog eens jaarlijks EUR 75 mln aan kosten bij als de visa van de betreffende landen gratis worden. Nederland is erg terughoudend over de noodzaak tot de voorgestelde ophoging van het budget. Deze ophoging vloeit niet direct voort uit kosten verbonden met nieuw uit te voeren projecten en beleid. Het is derhalve onduidelijk waarom deze ophoging gerechtvaardigd zou zijn. Nederland is van mening dat de financiële consequenties die voortvloeien uit het initiatief Oostelijk Partnerschap gevonden dienen te worden binnen de bestaande financiële kaders van de EU-begroting. Eventuele extra middelen kunnen gevonden via de Europese Investeringsbank (EIB), de European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) en (bilaterale steun via) het vrijwillige Neighbourhood Investment Fund (NIF). Nederland overweegt momenteel nog niet of het een extra bilaterale bijdrage in dit NIF zal storten. Financiële consequenties voor de nationale begroting worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijk departement conform de regels budgetdiscipline.

4. Nederlandse positie over de mededeling

Nederland staat positief tegenover het versterken van de betrekkingen met de oostelijke burens. Nederland en de EU hebben er belang bij om een ring van welvarende, democratische en stabiele staten om zich heen te hebben. Nederland en de EU hebben immers grote politieke, economische, veiligheids- en energie-belangen in deze regio. Voor Nederland is het belang van het Oostelijk Partnerschap vooral gelegen in de functie van aanjager voor het hervormingsproces in de betrokken landen, met bijzondere aandacht voor democratisering, versterking van de rechtsstaat, energie- en milieusamenwerking, criminaliteits- en corruptiebestrijding, en verbetering van het ondernemersklimaat.

Nederland is voornemens om op basis van de huidige voorstellen de volgende standpunten uit te dragen:

- Nederland is niet per definitie tegen het aanbieden van associatieakkoorden aan de oostelijke ENP-partners. Echter hieraan moeten wel

voorwaarden worden verbonden op het gebied van democratisering, rechtsstaat, mensenrechten en een reële hervormingsagenda.

- Nederland zal een voorstel van de Commissie om met deze landen op termijn vrijhandelsovereenkomsten te sluiten, beoordelen vanuit een positieve grondhouding. Deze vrijhandelsakkoorden moeten aansluiten of voortbouwen op het multilaterale handelsstelsel. Overigens verwacht Nederland dat een aantal van deze landen voorlopig nog niet toe is aan een vrijhandelsakkoord.
- Een multilateraal forum geeft niet alleen meer zichtbaarheid aan de relaties van de EU met deze regio, maar kan ook de coherentie en samenwerking tussen de landen onderling versterken. Bijvoorbeeld op het gebied van energie, milieu, grensoverschrijdende criminaliteitsbestrijding of beheer van migratiestromen. Het Oostelijk Partnerschap kan een welkome aanvulling bieden op reeds bestaande samenwerkingsrelaties als regionale milieuverdragen, het VN ECE Environment for Europe proces en bestaande bilaterale relaties, vooral wanneer het Partnerschap aanknopingspunten biedt voor het in de samenwerking betrekken van NGO's, regionale milieucentra en financiële actoren.
- Nederland vindt visumfacilitatie voor deze landen politiek wenselijk, echter wel onder voorwaarden (evaluatie van de huidige visumfacilitatie-overeenkomsten, gelijktijdig afsluiten van terug- en overnameovereenkomsten, visumvrijdom alleen als lange termijnperspectief, handhaven van het principe dat visumaanvrager betaalt).
- Op dit moment experimenteert de EU met mobiliteitspartnerschappen met Moldavië en Georgië. Nederland wil de evaluatie daarvan afwachten voordat nieuwe partnerschappen worden aangegaan en voordat deze mobiliteitspartnerschappen worden opgenomen in de voorgestelde «mobility and security pacts». Nederland vraagt zich bovendien af of deze «mobility and security pacts» meerwaarde hebben ten opzichte van de huidige mobiliteitspartnerschappen, waar ook veiligheid in zou kunnen worden opgenomen.
- Tenslotte, hoewel dit in het voorstel van de Commissie niet wordt voorgesteld, blijft de Nederlandse regering van mening dat deze landen geen vorm van lidmaatschapsperspectief mag worden geboden. Deze landen – en de EU – zijn daar nog lang niet klaar voor. Nederland kan zich vinden in de formuleringen die in de mededeling worden gebruikt: *The EU will give strong support to these partners in their efforts to come closer to the EU <http://> en [The time has come ...] without prejudice to individual countries' aspirations for their future relationship with the EU.*